КАТЕГОРИИ СВЕТЦИ, КОИТО ЦЪРКВАТА ПОЧИТА

СЕДМИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР

Според Съборното определение на **Седми вселенски събор** (787 г.), светците са истинските служители на Христос. Приживе светите хора притежават благодатните дарове лечителство и прозорливост, както и даровете на Светия Дух – любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание; а също полагат непрестанни усилия дарованията им да останат скрити. Белезите, които говорят за святост са сияние на лицето, предаване на освещание чрез допир. Мироточивостта и нетленността на светите мощи не могат да бъдат обяснени по никакъв друг начин освен чрез светостта. Светите мощи правят безброй чудеса, особено над ония, които пристъпват с вяра към тях.

След Света Богородица – "по-чтимата от херувимите и несравнено по-славна от серафимите" – и светите ангели, светата Църква почита богослужебно следните категории светии (виж по-долу): пророци, апостоли, светители, мъченици, преподобни и праведни.

Като отделни подгрупи в тези категории светии са св. праотци, равноапостоли, свещеномъченици, великомъченици, преподобномъченици, изповедници, безсребърници, благоверни, блажени, страстотерпци, стълпници, чудотворци, юродиви.

Пророци

Пророците са светци, които с помощта на Светия Дух са предизвестявали Божията воля и

бъдещето идване на Спасителя.

Чрез истинските Си пророци Господ винаги е призовавал Своя народ към отвращение към всяка неправда и възвръщане към истинския път (4Ц. 17:13). В древността Бог винаги е говорил чрез пророците (Евр. 1:1). В техните пророчества е имало винаги сякаш два плана – по-близък и по-далечен. Пророците са говорили неизменно за идещия Месия (Ин 5:39; Откр. 19:10) и най-ясно великите пророци на еврейския народ (Пс. 21:2,17-19; Ис. 9; 53; Иер. 23:5-6; 31:31-34; Иез. 34:23-24; Дан. 9:25). (Виж също Указател на Месианските пророчества в Стария Завет).

Гръцката дума "профетес" и еврейската "наби" означават едно и също – "вестител, оратор". Затова вярваме, че те са били глашатаи на Божията воля – слуги и уста Божии (ср. Изх 7:1-2), а не предсказатели на бъдещето.

Свещеното Писание нарича пророци както Авраам (Бит. 20:7), който вярвал в Бога, но не е изричал пророчества, така и Мойсей, който възвестил на народа целия закон, устройството на скинията и порядъка на богослужението, които Бог му открил. В Трета книга царе (18:19) служителите на Ваал (450 души) са наречени също пророци.

Някои от пророците са писатели на библейските пророчески книги:

• **четиримата пророци** *Исая, Иеремия, Иезекиил, Даниил,* наричани условно "големи пророци" поради относително по-големия обем на книгите им и

• **дванадесетте "малки" пророци** *Осия, Иоил, Амос, Авдий, Иона, Михей, Наум, Авакум, Софония, Агей, Захария Сърповидец, Малахия.*

Други бележити пророци, които Църквата почита са пр. Илия, Елисей и Иоан Предтеча (Йоан Кръстител), Варух.

Апостоли

Думата апостол ("ἀπόστολος" от глагола " ἀποστέλλω" – изпращам, Мат. 10:2) значи пратеник, посланик. Свещеното Писание използва в обширен смисъл думата апостол за различните Божии посланици. Сам Господ, като пратеник на Бог Отец, е наречен Пратеник Божий и Ангел на Завета (Евр 3:1, Мал. 3:1).

Апостоли са наречени избраните от Самия Господ най-близки Негови ученици, призвани да бъдат с Него, да възвещават заедно с Него Евангелието и да изгонят бесовете (Марк. 3:14), като Негови свидетели да говорят от Негово име (Марк. 6:6-13). Той ги изпратил да проповядват новото спасително учение – първоначално по време на Галилейското Му служене, а също и след Възкресението. На апостолите е била дадена власт да учат хората, да прощават грехове, да ръководят общините. Наставленията на Господа Иисуса Христа към апостолите се съдържат в десетата глава (5-42) от Евангелието на Матея, и са особено забележителни по своята сила и изразителност. След като върху тях се излива Светия

Дух, апостолите са изпратени по всички страни на света като свидетели на Христос (Мат. 4:19; 16:18; 18:18; 19:28; 28:19-20).

Иисус е избирал апостоли на два пъти.

Първо е избрал дванадесет апостола, според броя на дванадесетте патриарси, родоначалници на старозаветната Църква: Андрей Първозвани, Симон Петър, Йоан Богослов и брат му Иаков Заведеев, Филип, Вартоломей, Тома, Матей, Яков Алфеев, Левий Тадей, Симон Кананита-Зилот, Иуда Яковов (или Тадей), Иуда Искариотски (Марк. 3:13-19; Лук. 6:12-16). След предателството и гибелта на Иуда Искариотски, апостолите избрали Матей скоро след Възнесението на Иисус (Деян. 2:15-26).

Служението и задълженията на апостолите са обозначени в следните места на Свещеното Писание: Те всичките са били очевидци и слушатели на това, за което са свидетелствували (Ин 15:27, Деян 1:22, 1Ин 1:3). Всички били призвани или избрани от самия Господ (Лук. 6:13, Гал 1:1). Дори апостол Матей не представлява изключение от това, тъй като избирането му по жребий е било по Божия воля (Деян. 1:24-26). Те били вдъхновявани от Божия Дух (Иоан 16:13). Имали властта да творят чудеса и да съобщават духовни дарове (Марк 16:20, Деян 2:43, Евр 2:4). Всички апостоли, освен Иоан Богослов, приели мъченическа смърт за Христа, проповядвайки Евангелието в различните страни на света. Виж също: Събор на светите апостоли.

Втори път Иисус Христос е избрал и седемдесет апостола, вероятно по броя на 70-те члена на Юдейския върховен съд, или по броя на 70-те израилски старейшини (Чис. 10). Тези Господни ученици не били постоянни очевидци и свидетели на Божиите дела, и не били облечени в цялата пълнота с тази власт и сила, която била дадена на първите. В Новия Завет 70-те апостоли не са назовани поименно (вж. Лук. 10:1-16). В православния месецослов седемдесетте апостоли са включени през V – VI в., но списъкът е малко достоверен. Съгласно Преданието св. евангелисти Марк и Лука са от седемдесетте апостоли.

В Свещеното Писание апостоли или посланици са наречени и други мъже от Апостолската Църква, които са служили ревностно за благото на Църквата и Евангелието (2Кор 8:16-24, Фил 2:25-30). За да признае изключителните заслуги на св. Павел за разпространение на християнството в Римската империя, Църквата го нарича апостол, въпреки че по време на земния живот на Иисус Христос не е принадлежал към числото на учениците Му.

Св. ап. Петър и Павел наричаме първовърховни първопрестолници и вселенски учители, претърпели много страдания и гонения и в своите послания завещали на християните основните правила на християнската вяра и живот.

Четиримата апостоли *Матей, Марко, Лука и Иоан Богослов,* написали Евангелията, наричаме евангелисти.

Християнската Църква нарича апостоли или равноапостоли още някои хора, чието служение и избор е близък до апостолското служение.

Равноапостоли

Равноапостолни са светиите, които особено са се прославили при благовестуването на Евангелието и в обръщането на народите в християнската вяра. Те са сътрудници или ученици на апостолите, които с апостолска ревност са разпространявали или са способствували за утвърждаването на християнската вяра сред езичниците. Такива са

• св. равноапостолен Игнатий Богоносец,
• св. равноапостолна Мария Магдалина,
• св. първомъченица Текла (съгласно апокрифната книга Деяния на Павел, св. Текла е ученичка на ап. Павел, обърнала в християнството множество езичници в Селевкия Исаврийска),
• св. равноапостолен Стефан, апостол на Перм
• св. Аверкий, епископ Нераполски (+ ок. 200 г.),
• свети равноапостолни цар Константин и майка му св. Елена ,
• св. равноапостолен цар Борис Покръстител,
• светите равноапостолни братя Кирил и Методий , просветители на славяните,
• св. равноапостолен княз Владимир и неговата баба Олга, покръстили руската земя,
• св. равноапостолна Нина,, просветителка на Грузия,
• св. Григорий Просветител, апостол на Армения,
• св. Николай, архиепископ Японски и други.

Светители

Светители са свещенослужители, посветени на Бога от млада възраст, епископи и архиереи, богослови, които защитавали Православието от еретически лъжеучения и свети пастири на Христовото стадо. Такива са св.св. Василий Велики, Григорий Богослов (Назиански), Иоан Златоуст, Николай Мирликийски, Евтимий Търновски, Климент Охридски и други. Светителите, претърпели мъчения заради Христа се наричат свещеномъченици.

Свещеномъченици

Свещеномъченици са свещениците или архиереите, приели мъчения и смърт за изповядване на вярата в Христа; мъченици, принадлежащи към свещения чин (свещенически или епископски), почитани от Църквата като светци. Такива са например св.св. свещеномъченици Дионисий Ареопагит, Игнатий Богоносец, Поликарп Смирненски, Иполит Римски, Терапонт Сардикийски, Киприян Картагенски, Григорий, просветител на Армения, Атанасий Цариградски, Власий, Терапонт Сердикийски (Софийски), Петър Мъгленски, Дамаскин Габровски, Петър Български, Порфирий и мн. други.

Трима от свещеномъчениците – Василий Велики, Григорий Богослов (Назиански) и Иоан Златоуст наричаме вселенски учители, т.е. учители на цялата християнска църква.

Мъченици

Мъченици са тези светии, които смело и безстрашно са изповядвали и засвидетелствали пред света със слово и дело, със страдания и мъки, а често и със смърт християнската вяра и са прославяли Бога. Мъчениците са най-старата категория светци. Причислените към сонма на светиите мъченици е особено многочислен и по видове различен. Сред мъчениците, които Църквата прославя са св.св. Гордий, Полиевкт, Трифон, Исидор, Никифор, Сионий Български,

Димитрий Сливенски, Иоан Български, Георги Софийски Нови, Кирана Солунска, Валентина и много други.

Великомъченици

Великомъченици – християни мъченици, претърпяли особено тежки (велики) страдания и продължителни мъчения и проявили при това изключителна твърдост във вярата. Такива са св.св. великомъченици Георги, Теодор Стратилат, Теодор Тирон, Неделя, Марина, Варвара, Христина, Екатерина, Анастасия, Евфимия Всехвална и др.

Изповедници

Изповедници – християни, приели мъченичество за изповядването на правата вяра. За разлика от мъчениците, изповедниците не са умрели в резултат на преживените страдания, а са умрели впоследствие. Сред тях са:

• Св. преподобни Харитон изповедник († 350)
• Св. Павел Цариградски Изповедник (†350)
• Св. Максим Изповедник († ок.622)
• Св. Мартин Изповедник, Римски папа († 655)
• Св. Иларион Нови Изповедник († 754)
• Св. преподобни Прокопий Декаполит -изповедник (VIII)
• Св. Стефан Изповедник (VIII)
• Св. Йосиф Изповедник (XIII)
• Св. Стефан Изповедник († 815)
• Св. Емилиан Изповедник, епископ Кизическик († 820)
• Св. преподобни Атанасий Изповедник († 821)
• Св. преподобни Никита Мидикийски (Никита Изповедник) († 824)
• Св. преподобни Теофилакт Изповедник († ок.832)
• Св. Михаил Синадски Изповедник († 818)
• Св. Никифор Изповедник († 828)
• Св. Теофан Начертани Изповедник († 847)
• Св. Теодор Начертани († ок. 840)
• Св. преподобни Емилиан Изповедник († IX)

Безсребреници

Безсребреници (гр. ἀνάργυρος) – светии, особено прославили се със своята безкористност, с отказа си от богатства заради вярата си. Като необходим елемент на светостта, представата за безкористността има своето основание в евангелския разказ за юношата, който желаел да последва Христа, но се смутил, когато Христос му казал: "продай всичко, що имаш, и раздай на сиромаси, и ще имаш съкровище на небето; па дойди и върви след Мене, като вземеш кръста" (Марк 10:21). Тъй като "съкровище на небесата" означава спасение, т.е. святост, безкористността и безсребърничеството могат да бъдат разглеждани като подвиг, говорещ за святост. Сред лечителите-чудотворци, раздали имуществото си и служили на ближните си, лекувайки безвъзмездно болестите им – както телесните, така и душевните, са св.св. Козма и Дамян, Кир и Иоан, св. Ермолай, св. Панталеймон и други.

Преподобни

(гр. ὅσιος, лат. sanctus) Като "преподобни" светата Църква величае подвижниците на Новия Завет, които за обуздаване на своите греховни наклоности и за духовно усъвършенстване доброволно се посвещават на най-строго изпълнение на заповедта: тези, които са Христови да разпнат плътта със страстите и похотите, да не царува грехът в смъртното тяло (Гал. 5:24; Рим.

5:12). Някои от тези праведници се подвизавали в света (например Алексий човек Божий). Други се отделяли от света в манастири, пустини (например св. Иван Рилски), не встъпвали в брак, чрез пост и молитва събирали духовни сили и привличали около себе си ученици, които да бъдат за пример със своя свят живот и да влияят косвено благотворно на света, от който са се отделили. Такива са св.св. Антоний, Сава, Паисий Хилендарски, Наум Охридски и много други.

Преподобномъченици

Преподобните, претърпели мъчения заради Христовата вяра, наричат преподобномъченици (гр. ὁσιομάρτυς) като св.св. Прокопий Варненски, Евгения, Онуфрий Габровски, Атанасий Перски и др.

Праведни

Праведни наричаме обикновено старозаветните светии, които са постъпвали по правдата на Закона. Водили праведен, угоден Богу живот, но за разлика от преподобните живеели в света, били хора семейни. Такива са например Авраам, Лот, Иоаким и Анна, Захарий и Елисавета и други.

Светата Църква нарича "праведни" и някои новозаветни светии. Подобно на древните праведници, живеейки в света и изпълнявайки държавни, обществени и семейни задължения, те всякога са постъпвали по заповедите на Закона Божий и са били верни на Бога. Такъв е бил например праведният Филарет Милостиви.

Свети праотци

Праотци (от гр. προπάτωρ – "праотец") наричаме старозаветните предци на Иисус Христос по човечество, които почитаме като изпълнители на Божията воля в свещената история до новозаветната епоха, поради тяхното праобразно участие в историята на спасението, в движението на човечеството към Небесното царство. Към праотците отнасяме преди всичко старозаветните патриарси (от гр. πατριάρχης – "родоначалник, праотец"). Съгласно Библията, такива образи на благочестието и хранители на завета още преди Потопа (преди на Израил да бъде даруван закона), са дълголетниците Адам, Сиф, Енос, Каинан, Малелеил, Иаред, Енох, Мафусал, Ламех и Ной (Бит. 5:1-32).

В епохата след даруването на закона на Мойсей сред патриарсите били Авраам, Исаак, Иаков и

Йосиф, с когото и завършва патриархалният период на библейската

Като праотци Църквата почита и праведните Богоотци Иоаким и Анна – родителите на св. Богородица, и праведният Й годеник – Йосиф Обручник.

Почитането на старозаветните праотци е засвидетелствано в Християнската църква около втората половина на IV в., но то произхожда от практиката на юдеохристиянските общини от първите векове, най-вече на Йерусалимската църква. Особено празнуване на св. праотци Църквата е постановила в Неделя на св. отци преди Рождество Христово. (По някои свидетелства, в този ден се празнувала паметта само на Авраам, Исаак и Иаков).

Благоверни

Благоверни – цар, княз или княгиня, допринесъл особено много за укрепването на Православието, и поради това причислен към лика на светците, като св. благоверерни цар Петър Български, св.св. благоверни князе Александър Невски и Лазар Сръбски и др.

Стълпници

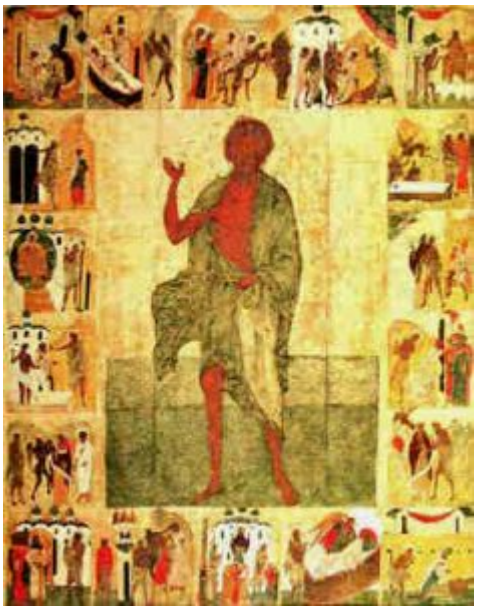
• Св. преподобни Симеон Стълпник († 460)
• Св. преподобни Даниил Стълпник († 490)
• Св. преподобни Симеон Стълпник, Дивногорец († 596)
• Св. преподобни Алипий Стълпник († 640)
• Св. преподобни Лука Стълпник (11 декември)

Чудотворци

:: Св. преподобни Мемнон Чудотворец (II)
:: Св. Григорий Неокесарийски Чудотворец († 265)
:: Св. безсребърници Козма и Дамян в Рим († 284)
:: Св. Николай Мирликийски Чудотворец († 342)
:: Св. Спиридон Тримитунтски Чудотворец († 350)
:: Св. преподобни Висарион Чудотворец (IV-V)
:: Св.св. безсребърници и чудотворци Козма и Дамян, от Азия
:: Св. преподобни Стефан Изповедник Чудотворец (VIII век)
:: Св. преподобни Тит Чудотворец (IX в.)
:: Св. преподобни Иоан Рилски Чудотворец († 946)
:: Св. великомъченик Иоан-Владимир, княз Български Чудотворец († 1016)
:: Св. преподобни Лазар Чудотворец (XI век)
:: Св. Киприян Цамблак Чудотворец (1330-1406)
:: Св. Серафим Саровски Чудотворец († 1833)
:: Св. преподобни Сергий Радонежски Чудотворец († 1392)
:: Св. Евстратий Чудотворец
:: Св. чудотворец Тихон, епископ Аматунтски
:: Св. преподобни Онисим Чудотворец
:: Св. преподобни Дий Чудотворец
:: Св. Мирон Чудотворец, епископ Критски
:: Св. преподобни Теофан Македонски, Нови Чудотворец
:: Св. преподобни Евмений, епископ Гортински Чудотворец

:: Св. равноапостол Аверкий, епископ Йераполски чудотворец
:: Св. свещеномъченик Ипатий Чудотворец

Юродиви

Юродив (безумен) – светец, приел подвига по Божие призвание “юродство заради Христа”, та като стане “от долен род” на тоя свят, презрян, “измет на света”, да намери милост в очите на Господа. Подвигът намира оправдание в думите на св. апостол Павел: “Ако някой от вас мисли, че е мъдър на тоя свят, нека стане безумен (юродив), за да бъде мъдър. Защото мъдростта на тоя свят е безумство пред Бога” (1Кор. 3:18-19). “Бог избира онова, що е безумно на тоя свят, за да посрами мъдрите; Бог избира онова, що е слабо на тоя свят, за да посрами силните; Бог избира онова, що е от долен род на тоя свят и е унижено и това, що е нищо, за да съсипе онова, що е нещо” (1Кор. 1:27-28).

Юродивите съзнателно приемали вид на безумни и се подлагали доброволно на всевъзможни лишения, унижения и страдания. Те пророчествали, вършели чудеса, смело изобличавали неправедните управници и обръщали грешници в пътя на покаянието, като при това вършели такива подвизи на любов към ближните, каквито са недостижими за повечето хора.

Първите подвижници на юродството заради Христа са се появили твърде рано: в люлката на древното монашество – Египет, през втората половина на IV век. В юродство са се подвизавали св. преп. Симеон и Йоан Юродиви (празнувани на 21 юли), **св. Андрей Юродиви** (2 октомври) († ок. 936 г.), св. Теофил и други.

Източник:pravoslavieto. com